

Tiedote vapaa julkaistavaksi 5.3.2009 klo 12.30

Lasten osallisuus ei ole pelkkää mielipiteiden selvittämistä

Lasten oikeus osallisuuteen on yksi tärkeimpiä lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitteista. Sen toteuttamiseen ei kuitenkaan riitä pelkästään lasten mielipiteiden selvittäminen. Pienten lasten osallisuus merkitsee, että lapsella on mahdollisuus tulla kuulluksi jokapäiväisissä askareissa ja leikeissä. Olennaista on, että lapsi kokee olevansa oman yhteisönsä, esimerkiksi päiväkotiryhmänsä hyväksytty ja tärkeä jäsen.

Lasten osallisuutta varhaiskasvatuksessa pohdittiin ulkoasiainministeriön, lapsiasiavaltuutetun ja Lastensuojelun Keskusliiton järjestämässä seminaarissa torstaina 5.3 Säätytalolla Helsingissä.

Osallisuus on yhdessä elämiseen liittyvä kokemus, korosti ylitarkastaja Elina Nivala lapsiasiavaltuutetun toimistosta. Siihen kuuluvat myös lasten keskinäiset vuorovaikutussuhteet sekä toimiminen vertaisryhmissä.

– Osallisuuden perustana on, että lapsi kokee olevansa turvassa sekä tulevansa kohdatuksi ja että hänen tarpeensa tulevat tyydytetyiksi. Tämän lisäksi lapsella tulee olla mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisönsä elämään.

Lapsi täytyy nähdä kokonaisvaltaisesti.

– Ei riitä, että järjestetään ”osallistumistempuja”, yksittäisiä kyselyjä tai vaikuttamispelejä. Kyse on koko toimintakulttuurista ja sen muutoksista.

Kansainvälisessä keskustelussa lapsen oikeuksien sopimuksen kolme linjausta, eli oikeus suojeluun, voimavaroihin ja osallistumiseen, nähdään aikaisempaa selkeämmin toisiinsa nivoutuvina ja yhtä tärkeitä oikeuksina.

– Osallisuuden edellytyksenä on niiden kaikkien toteutuminen, Nivala kertoi.

Päiväkodin arki näkyväksi

Käytännössä lapsen osallisuutta voidaan edistää luomalla rakenteita, joiden kautta lasten ääni tulee esille. Koska lapselle ominaisin toimintatapa on leikki, on sen havainnointi ja dokumentointi hyvä väline.

– Pelkästään leikkien systemaattinen havainnointi tuo esille asioita, jotka muuten suuressa ryhmässä voisivat jäädä huomiotta, kertoi lastentarhanopettaja Jerkka Laakkonen, Helsingin päiväkotia Sinivuoresta.

– Keskittyessämme havainnoimaan lasten leikkiä, saamme hienoja ideoita mitä lasten kanssa voi tehdä. Kun ideat tulevat lapsilta itseltään, ovat he jo valmiiksi motivoituneita toimintaan.

Päiväkotiarjen dokumentoinnin kautta lasten arkea saadaan myös näkyväksi.

– Digitaalisen dokumentaation kautta saamme välitettyä tietoa lasten arjesta heidän vanhemmilleen. Pienten lasten voi olla vaikeaa ilmaista itseään keskustelemalla. Kuvien kautta se on helpompaa. Näin lapsen ääni kuuluu paremmin myös kotona. Kuvien kautta välittyy myös tietoa niistä asioista mitä lasten kanssa teemme, Laakkonen kertoi.

Myös lainsäädännön tulee tukea osallisuutta

Varhaiskasvatulusäädäntöä uudistettaessa osallisuutta tulisi edistää turvaamalla rakenteet esimerkiksi lasten osallisuutta, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa, varhaiskasvatuksen perusteita, henkilöstömitoitusta sekä kodin ja päivähoidon henkilöstön kasvatuskumppanuutta koskevien säädösten välityksellä.

– Tällä hetkellä käytäntöön on juurtunut hyvin kasvatuskumppanuus vanhempien ja päiväkotien henkilökunnan välillä, kertoi sosiaali- ja terveysministeriön neuvotteleva virkamies Tarja Kahiluoto.

Suomi on raportoinut lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumisesta YK:n lapsen oikeuksien komitealle määrääjoin. Viimeisin raportti annettiin syksyllä 2008. Ulkoasiainministeriön lainsäädäntösihteeri Satu Kaskisen mukaan raporteissa on nähtävissä, että lapsen osallisuus nähdään lakiin perustuvana velvollisuutena kuulla lasta erilaisissa prosesseissa.

– Myönteistä kehitystä on tapahtunut ja lasten mahdollisuutta osallistua on edistetty, Kaskinen totesi.

Lisätietoja:

Lastensuojelun Keskusliitto

Viestintäpäälikkö (sij.)

Hanna-Mari Savolainen

puh. 044 3290029

hanna-mari.savolainen@lskl.fi

Tänä vuonna vietetään YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 20-vuotisjuhlaa. Sopimus täyttää 20 vuotta 20.11.2009. YK:n Lapsen oikeuksien sopimus on maailman laajimmin ratifioitu ihmisoikeussopimus. Se koskee kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia. Jokaisella lapsella on oikeus tietää sopimuksesta.

Sopimuksen kolme keskeistä teemaa ovat lapsen oikeus

1) erityiseen suojaan ja hoivaan

2) riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista sekä

3) osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon.

Kansalaisjärjestöt, ev.-lut.kirkko, lapsiasiavaltuutettu ja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma kampanjoivat juhluvuoden aikana sopimuksen tunnetuksi tekemiseksi ympäri Suomea. Tavoitteena on myös lisätä lasten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia lapsia koskevassa päätöksenteossa. Juhlavuoden suojelijana Suomessa toimii tasavallan presidentti Tarja Halonen.

Lapsilla on omat oikeudet -kampanjan tunnuksen käyttö:

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tunnus perustuu juhluvuoden logosuunnittelukilpailun voittaneeseen työhön "Ei kenenkään varjossa", jonka teki Unja Nuotio Lasten ja nuorten Arkkitehtuurikoulu Arkki Ry:stä. Tunnuksesta on suomen-, ruotsin-, saamen- ja englanninkieliset versiot.

Yleishyödylliset järjestöt ja yhteisöt, seurakunnat ja kunnat sekä muut julkisen vallan toimijat saavat käyttää logoa vapaasti lapsen oikeuksien sopimuksen juhlavuoden tapahtumien ja tuotteiden yhteydessä. Tunnus ja graafinen ohje on ladattavissa politiikkaohjelman sivulta

http://www.minedu.fi/lapset_nuoret_perheet/lapsenoikeudet/tunnus/?lang=fi